

Wsparcie opiekunów formalnych i nieformalnych – diagnoza i kierunki rekomendacji

dr Rafał Bakalarczyk, zespół ds. usług społecznych Forum Idei przy Fundacji im. Stefana Batorego

prezentacja 4.04.2022r.

Opiekunowie formalni w Polsce

- niski status społeczno-ekonomiczny wykonujących zawody opiekuńcze, wysoki poziom ryzyka wypaleniem jak i wypadkami przy pracy
- feminizacja zawodów opiekuńczych
- bardzo niski (także na tle innych krajów OECD) poziom zatrudnienia w sektorze opieki
- duże rozproszenie przedstawicieli tego sektora i ich zróżnicowana sytuacja prawna i ekonomiczna
- duża skala szarej strefy
- ryzyko pogłębienia kryzysu kadrowego w kolejnych latach (przyspieszone i pogłębione za sprawą pandemii).

Opiekunowie nieformalni w Polsce

- .duże znaczenie w zaspokojaniu potrzeb opiekuńczych,**
- .intensywność sprawowanej opieki,**
- .narażenie na różne rodzaje ryzyka towarzyszące opiece** (socjalno-ekonomiczne, psychospołeczne, zdrowotne)
- .niskie i trudno dostępne wsparcie finansowe** (w 2022 roku nadal jest to tylko 620 złotych specjalnego zasiłku opiekuńczego, obwarowanego szeregiem rygorystycznych warunków jakie trzeba spełnić by otrzymać te świadczenia).
- .bariery w godzeniu ról: opiekuńczej z zawodową**
- .ograniczony realny dostęp do usług wspierających opiekunów i wąski ich zakres**
- .ograniczone zabezpieczenie i wsparcie po ustaniu opieki**
- .pogorszenie się sytuacji opiekunów rodzinnych i nieformalnych w okresie pandemii** (większy poziom izolacji, przeciążenie, trudności w uzyskaniem wsparcia formalnego i nieformalnego, dodatkowe okoliczności ryzyka zdrowotnego zarówno dla opiekuna jak i podopiecznego).

Opiekunowie formalni – kierunki rekomendacji

- zwiększenie poziomu legalnego zatrudnienia w sektorze opieki długoterminowej i działania publiczne na rzecz tworzenia miejsc pracy zarówno w publicznym społecznym jak i prywatnym sektorze opieki przy zachowaniu dbałości o standardy zatrudnienia jak i jakość świadczonych usług.
- tworzenie zachęt do podjęcia i kontynuowania pracy w zawodach opiekuńczych
- tworzenie i poszerzanie możliwości zdobywania i podnoszenia kwalifikacji potrzebnych do pracy w sektorze opieki
- uporządkowanie statusu pracujących w sferze opieki
- podniesienie wynagrodzeń i pozapłacowych standardów zatrudnienia w sferze opieki
- Działania na rzecz wykorzystania i zwiększenia potencjału zatrudnienia w zawodach opiekuńczych dla cudzoziemców (w tym uchodźców z ogarniętej wojną Ukrainy)

Polecana literatura

- I. Wóycicka (red.), W stronę sprawiedliwej Troski. Opieka nad osobami starszymi w Polsce, Raport Fundacji Batorego, 2022
- D. Dubois et al., Long-term care workforce. Employment and living conditions, Eurofound 2020
- R. Bakalarczyk, M. Kocejko, Sytuacja opiekunów rodzinnych osób starszych w czasie pandemii Covid-19, Raport z badania Instytutu Polityki Senioralnej Senior Hub, 2021
- OECD, Who Cares? Attracting and Retaining Care Workers for the Elderly, 2020

Opiekunowie nieformalni i rodzinni – kierunki rekomendacji

1) działania na rzecz godzenia pracy z rolą opiekuńczą: zniesienie lub ograniczenie zakazu łączenia pracy zarobkowej z pobieraniem świadczeń finansowych, tworzenie regulacji i upowszechnianie praktyk w stosunkach pracy ułatwiających godzenie obowiązków zawodowych z czynnościami opiekuńczymi; rozwój dostępnych usług zastępujących opiekuna na czas wykonywania obowiązków zawodowych).

2)rozszerzenie i realne udostępnienie palety wsparcia usługowego: upowszechnienie dostępu w każdej gminie usług wytchnieniowych, wspierających opiekuna, informacyjno- doradczych , szkoleniowych, psychologicznych i terapeutycznych, etc)

3) reforma świadczeń finansowych: Chodzi o gruntowną reformę świadczeń finansowych - by były one przyznawane sprawiedliwie, włączające szerszy krąg faktycznych opiekunów, zgodne z konstytucją, ale też kompatybilne z planami wprowadzenia bonu opiekuńczego

4)rozszerzenie wsparcia dla byłych opiekunów

5)większe zaangażowanie i wsparcie poza-rodzinnych opiekunów nieformalnych i półformalnych (np. z kręgu sąsiedzkiego, wolontariuszy etc.)

6) budowanie relacji między przedstawicielami formalnej opieki i nieformalnej